

ARBEIDSRETTEN

DOM

Avsagt: 12. mars 2018

Saksnr.: 29/2017

Lnr.: AR-2018-5

Dommere: Tron Løkken Sundet
Georg Fredrik Rieber-Mohn
Karin M. Bruzelius
Gerd Torkildson
Frode Christensen
Anne Merete Bull
Marianne Vernan

Saken gjelder: Rett til valg av tillitsvalgte

Norsk sykepleierforbund

Advokat Magnus Buflod

1. Norsk fysioterapeutforbund
(partshjelper)

Prosessfullmektig for partshjelperne
nr. 1–6: Advokat Tore Lerheim

2. Forskerforbundet (partshjelper)

3. Norsk ergoterapeutforbund
(partshjelper)

4. Akademikerforbundet (partshjelper)

5. Norsk radiografforbund (partshjelper)

6. Den norske kirkes presteforening
(partshjelper)

7. Norsk psykologforening (partshjelper)

Prosessfullmektig for partshjelperne
nr. 7–17: Advokat Torstein K. Goyer

8. Den norske tannlegeforening (partshjelper)
9. Samfunnsøkonomene (partshjelper)
10. Norges farmaceutiske forening (partshjelper)
11. Samfunnsviterne (partshjelper)
12. Norsk lektorlag (partshjelper)
13. Econa (partshjelper)
14. Den norske legeforening (partshjelper)
15. NITO (partshjelper)
16. Juristforbundet (partshjelper)
17. Arkitektenes fagforbund (partshjelper)
18. Utdanningsforbundet (partshjelper)

Prosessfullmektig for partshjelper nr.
18: Advokat Marius Gjetnes

mot

Hovedorganisasjonen Virke

Advokat Jan Fougner

DOM

- (1) Saken gjelder spørsmål om rett til valg av tillitsvalgte etter bestemmelsen i hovedavtalen/parallellavtalen mellom Hovedorganisasjonen Virke (heretter Virke) og Norsk sykepleierforbund (heretter NSF) § 6-1 og protokolltilførsel til avtalen.
- (2) **Kort om tarifforholdene i Virke og bakgrunnen for dem**
- (3) Hovedorganisasjonen Virke er bundet av hovedavtaler på hovedorganisasjonsnivå med LO og YS. Virke har i tillegg inngått hovedavtaler på forbundsnivå med 28 arbeidstakerorganisasjoner, herunder NSF. Hovedavtalene med de enkelte organisasjoner er likelydende og omtales som hovedavtalen/parallellavtalen. Mellom Virke og NSF gjelder det overenskomster for fem områder: Specialisthelsetjenestene, Helse og sosiale tjenester mv., Høyskoler, Utdanning og Virksomheter. Parallellavtalen inngår som del I i alle overenskomstene mellom Virke og NSF.
- (4) Parallellavtalen § 6-1 «Valg av tillitsvalgte» har slik ordlyd:

«1. Ved hver virksomhet skal det velges tillitsvalgte for de organiserte arbeidstakere hvis virksomheten eller arbeidstakerne forlanger det.

2. Ved hver virksomhet som har inntil 25 organiserte arbeidstakere i forbundet, kan det velges 1 tillitsvalgt til å ivareta de oppgaver som fremkommer av denne avtale. Det kan inngås lokal avtale mellom de ulike arbeidstakerorganisasjonene om felles tillitsvalgt.

Ved virksomheter som har:

Fra	26–50	organiserte arbeidstakere	2	tillitsvalgte
"	51–150	"	3	"
"	151–300	"	4	"
"	301–500	"	6	"
"	501– 750	"	8	"
Over	750	"	10	"

Det er adgang til å velge flere tillitsvalgte enn nevnt ovenfor hvis det inngås skriftlig avtale herom mellom bedriften og personalet ved dets tillitsvalgte.

Dersom en arbeidstakerorganisasjon har flere lokale tillitsvalgte i en virksomhet, kan det av og blant disse opprettes et utvalg.

Hvis virksomhetsstørrelse og oppdeling i større virksomhetsenheter gjør det naturlig, kan det gjennom særavtale fastlegges annen representasjon. Ved vurdering av slik representasjon, skal det tas hensyn til virksomhetens oppbygging.»

- (5) I en særskilt protokolltilførsel av 10. desember 2013 til parallellavtalen heter det:

«Flere hovedavtaler i samme virksomhet

I virksomheter hvor det er inngått hovedavtale med sammenslutninger, er det enighet om at enkeltorganisasjoner som har inngått hovedavtaler samlet ikke kan ha større tillitsvalgtrepresentasjon i saker hvor den ellers er begrenset.»

- (6) Virkes hovedavtaler med LO og YS har bestemmelser om valg av tillitsvalgte som i hovedtrekk har samme utforming som parallellavtalen § 6-1. Hovedavtalen Virke–YS § 4-2.1 har slik utforming:

«Ved hver bedrift skal det velges tillitsvalgte for de organiserte arbeidstakere hvis bedriften eller arbeidstakerne forlanger det.

Ved hver bedrift som har inntil 25 arbeidstakere, kan det velges 2 tillitsvalgte. Ved virksomheter som har:

Fra	26–50	arbeidstakere	3 tillitsvalgte
Fra	51–150	arbeidstakere	4 tillitsvalgte
Fra	151–300	arbeidstakere	5 tillitsvalgte
Fra	301–500	arbeidstakere	7 tillitsvalgte
Fra	501– 750	arbeidstakere	9 tillitsvalgte
Over	750	arbeidstakere	11 tillitsvalgte

...

Protokolltilførsel:

Arbeidstakere som er organisert i organisasjoner utenfor YS skal trekkes fra ved beregningen av hvor mange tillitsvalgte YS skal ha i bedriften.»

- (7) I det følgende brukes parallellavtalen som betegnelse på den forbundsvis avtalen, mens hovedavtalen brukes som betegnelse på avtalen på sammenslutningsnivå.
- (8) Parallellavtalen ble opprettet i 2000 etter at Arbeidsgiverforeningen for private virksomheter i offentlig sektor (heretter APO) fra 1. januar 1999 ble fusjonert med Handels- og servicenæringens hovedorganisasjon (heretter HSH). HSH endret navn til Virke i 2011. I det følgende brukes Virke som betegnelse også for tiden før navneendringen i 2011. APO-området inngår nå i Virkes HUK-område (helse, utdanning og kultur). APO, opprinnelig Arbeidsgiverforeningen for Private Helseinstitusjoners Landsforbund, ble stiftet i 1949 og var i den første tiden en arbeidsgiverorganisasjon for private sykehus. Andre private helse- og sosialinstitusjoner inngikk etter hvert i medlemsmassen.
- (9) Virksomhetene tilsluttet APO utførte i hovedsak oppdrag for offentlige oppdragsgivere. APO hadde på fusjonstidspunktet tre tariffområder: APO-området kommune, APO-området Oslo og APO-området stat. Et viktig prinsipp for APOs tariffområder var å få gjennomslag for at lønns- og arbeidsvilkårene i virksomhetene skulle være like med det som gjaldt for tilsvarende offentlig virksomhet. For APO-området kommune utviklet det seg en praksis for at man tok til etterretning det som til enhver tid ble resultatet av tarifforhandlingene i KS. Fusjonen med Virke reiste spørsmål både om hovedavtalestruktur

og innretningen på tarifforhandlinger. Arbeidsretten vil komme tilbake til dette i rettens merknader nedenfor.

(10) **Bakgrunnen for tvisten**

(11) Bakgrunnen for tolkningstvisten er spørsmål om rett til valg av tillitsvalgte ved Betanien Hospital og Rehabilitering Vest AS. NSF har overfor Betanien Hospital anført at forbundet har 62 medlemmer i virksomheten, og har krevd å få velge 3 tillitsvalgte. NSF har overfor Rehabilitering Vest AS anført at forbundet har 5 medlemmer i virksomheten, og har krevd å få velge 1 tillitsvalgt. Virksomhetene har i begge tilfeller nektet å godkjenne valget.

(12) Tvisteforhandlinger mellom NSF og Virke ble gjennomført 22. april 2016. NSF gjorde gjeldende at forbundet etter parallellavtalen § 6-1 hadde rett til å velge tillitsvalgte ut fra antallet medlemmer NSF hadde i virksomheten. Virke viste til protokolltilførselen til parallellavtalen og anførte at det var antall organiserte i alle enkeltforbundene under parallellavtalen sett under ett som var avgjørende for retten til å velge tillitsvalgt. I tvisteprotokollene er Virkes anførsler formulert slik:

«Virke viser til protokollen av 10.12.2013 vedrørende revisjon av Hovedavtalen/Parallellavtalen Kap. III Til protokollen pkt. 3 om flere hovedavtaler i samme virksomhet, som lyder: 'I virksomheter hvor det er inngått hovedavtale med sammenslutninger, er det enighet om at enkeltorganisasjoner som har inngått hovedavtaler samlet ikke kan ha større tillitsvalgrepresentasjon i saker hvor den ellers er begrenset.'

Virke legger til grunn at denne begrensningen blant annet gjelder rett til samlet antall tillitsvalgte for enkeltforbund etter Hovedavtalen/Parallellavtalen § 6-1 nr. 2 sammenholdt med rett til antall tillitsvalgte fra LO og YS etter henholdsvis Hovedavtalen/LO § 4-2.1 og Hovedavtalen/YS § 4-2.1.

Den enkelte organisasjon under Hovedavtalen/Parallellavtalen kan av denne grunn ikke påberope seg selvstendig og uavhengig rett til antall tillitsvalgte etter Hovedavtalen § 6-1 nr. 1. I virksomheter hvor det er flere enkeltforbund under Hovedavtalen/Parallellavtalen er det antall organiserte i alle enkeltforbund sett under ett som blir avgjørende for hvor mange tillitsvalgte de samlet har krav på. Deretter må enkeltforbundene bli enige seg imellom om fordelingen av antall tillitsvalgte.»

(13) Virke mente NSF ikke hadde krav på å velge tillitsvalgt dersom dette førte til at forbundene under parallellavtalen fikk flere tillitsvalgte enn det som ville følge av hovedavtalen mellom Virke og hovedorganisasjonene.

(14) NSF tok ut stevning for Arbeidsretten 19. oktober 2017, og Virke innga tilsvarende 22. desember 2017. En rekke forbund har under saksforberedelsen erklært partshjelp til støtte for NSF. Hovedforhandling ble gjennomført 26.–27. februar 2018. To partsrepresentanter og tre vitner avga forklaring.

(15) **Partenes påstandsgrunnlag og påstander**

(16) *Norsk sykepleierforbund* og partshjelperne har i korte trekk anført:

- (17) NSF's medlemmer har ubetinget rett til å få anerkjent forbundets tillitsvalgte innenfor rammen av parallellavtalen § 6-1 nr. 2. Dette følger klart av ordlyden i bestemmelsen. Protokolltilførselen gjelder kun «i saker» hvor representasjonen er begrenset. Protokolltilførselen er ingen generell begrensning av retten til å velge tillitsvalgte.
- (18) Ved en klar ordlyd må det foreligge et utvetydig, sikkert og bestemt grunnlag for å legge til grunn en felles partsforståelse som avviker fra ordlyden. Det er ingen slike holdepunkter i denne saken. Protokolltilførselen er utformet av Virke, og det er Virke som må bære risikoen for at ordlyden ikke uttrykker en generell begrensning i retten til valg av tillitsvalgte. Ivar Jørgensens forklaring sannsynliggjør ikke at Virkes forutsetning ble klart tilkjennegitt overfor NSF og de andre forbundene. Partenes krav og innstillingene fra det partssammensatte utvalget tilsier heller ikke at partene hadde en felles forutsetning om en slik begrensning Virke nå gjør gjeldende.
- (19) Norsk lærerlags innstilling til godkjenning av forhandlingsresultatet er et tidsnært bevis som viser at lærerlaget forstod parallellavtalen slik at det ikke gjaldt en generell begrensning i retten til å velge tillitsvalgt.
- (20) Det gjelder ingen presumsjon for likebehandling ved tolkning av tariffbestemmelser om kollektive rettigheter. Ufravikelighetsnormene gir heller ikke plikt til likebehandling. Disse normene viker under enhver omstendighet når en annen løsning følger av tariffforholdet. Hovedavtalene Virke har med LO og YS har en regulering av antall tillitsvalgte og et beregningsgrunnlag for antall medlemmer som avviker fra parallellavtalen. Virkes hovedavtaler med NITO og Norges farmaceutiske forening har også hatt en regulering som avviker fra de som følger av hovedavtalene for LO og YS.
- (21) Det er ingen etterfølgende forhold som taler for Virkes tolkning. Virke hadde under fellesopplæringen i 2001/2002 samme forståelse som NSF. Da Virke under fellesopplæringen i 2011 gjorde gjeldende en ny tolkning, protesterte NSF på denne. Lokal praksis støtter NSF's tolkning av bestemmelsene. Lokal praksis er ikke rettsstiftende, men den sannsynliggjør hva som var den opprinnelige forståelsen av bestemmelsen.
- (22) Virkes tolkning kan ikke legges til grunn fordi den griper inn i organisasjonsfriheten og vil føre til et ekstraordinært resultat.
- (23) Det er nedlagt slik påstand:

**«1. Hovedavtalen mellom NSF og Hovedorganisasjonen Virke for 2014–2017 § 6-1 nr. 2 er slik å forstå at NSF har rett til å velge tre tillitsvalgte der NSF har mellom 51 og 150 medlemmer.
2. Hovedavtalen mellom NSF og Hovedorganisasjonen Virke for 2014–2017 § 6-1 nr. 2 er slik å forstå at NSF har rett til å velge én tillitsvalgt der NSF har inntil 25 medlemmer.»**

- (24) *Hovedorganisasjonen Virke* har i korte trekk anført:
- (25) Spørsmålet i saken er om NSF og Virke har avtalt at antallet tillitsvalgte skal beregnes på samme måte etter bestemmelsene i hovedavtalene og parallellavtalen. NSF anfører at det gjelder en annen mekanisme for å beregne antall tillitsvalgte etter parallellavtalen. Dette vil føre til forskjellsbehandling av på den ene siden forbund tilsluttet LO og YS, og på den andre siden forbund som følger parallellavtalen. Virkes tolkning fører til at mekanismen for å beregne antall tillitsvalgte etter hovedavtalene og parallellavtalen er den samme og konkurransenøytral. I en slik situasjon er det NSF som har bevisbyrden for at partene har avtalt en ordning som fører til ulikhet og konkurransevridding.
- (26) Protokolltilførselen understreker prinsippet partene var enige om, men lager i seg selv ingen ny regel. Virkes standpunkt bygger på det som ligger i hovedavtalens system og forutsetninger, og dette måtte NSF kjenne til. Det er da ikke avgjørende at protokolltilførselen er utformet av Virke.
- (27) Partene var enige om å forhandle om opprettelse av parallellavtalene med utgangspunkt i strukturutvalgets innstilling. På dette tidspunktet var Virke bundet av hovedavtaler med LO og YS som bygget på Hovedavtalen mellom LO og NHO. Strukturutvalget la til grunn at bestemmelsene om tillitsvalgte skulle være like i hovedavtalene og parallellavtalen, og at avtalene ikke skulle være konkurransevridende. Dette var et underliggende premiss for forhandlingene. Bevisførselen har ikke vist at NSF argumenterte for at mekanismen for å beregne antall tillitsvalgte skulle være ulik.
- (28) I APO-området var hovedavtalene inngått på forbundsnivå og forbundene var likestilte. Hovedavtalene i Virke er inngått på sammenslutningsnivå. Forbund i Apo-området som etter fusjonen følger hovedavtaler inngått på sammenslutningsnivå, vil få en dårligere stilling som følge av fusjonen. Dette vil stride mot det underliggende premisset for forhandlingene.
- (29) NSF ønsket en regulering med utgangspunkt i Hovedavtalen mellom Virke og NITO. Kravet førte ikke frem. Reguleringen i parallellavtalen tok utgangspunkt i matrisen i hovedavtalene, og må ha samme innhold. I Norsk lærerlags saksframlegg etter at forhandlingene var sluttført, presiseres det at protokolltilførselen om flere hovedavtaler og om konkurransevridende avtaleforhold ble tatt inn på grunn av hovedavtalene med LO og YS. Dette viser at bestemmelsene skal sikre likebehandling også for så vidt gjelder retten til å velge tillitsvalgte.

- (30) Tariffpraksis kaster ikke lys over hvordan bestemmelsen skal forstås. De foreliggende tvister er første gang problemstillingen har blitt satt på spissen. Det foreligger ingen praksis fra tariffpartene. Lokal praksis har ikke betydning for tolkningen fordi § 6-1 åpner for lokale løsninger.
- (31) Virkes tolkning har støtte i ufravikelighetsnormen. Den norske modellen bygger på at tariffreguleringen med de største organisasjonene legges til grunn i forhandlinger med mindre organisasjoner. Dette må også gjelde for kollektive bestemmelser. Virkes standpunkt var begrunnet i hensynet til hovedavtalene med LO og YS. Hovedsammenslutninger er et grunnleggende trekk ved den norske modellen, og strider ikke mot organisasjonsfriheten.
- (32) Det er nedlagt slik endret påstand:

«Prinsipalt:

Parallell-hovedavtalen mellom NSF og Virke for 2014–2017 § 6-1 skal forstås slik:

I virksomheter hvor det både er hovedsammenslutninger og enkeltforbund som har inngått hovedavtale, skal beregningen av enkeltforbunds tillitsvalgtrepresentasjon tilsvare beregningsmåten for forbund som har hovedsammenslutningsvis hovedavtale.

Subsidiært:

Virke frifinnes.»

- (33) **Arbeidsrettens merknader**
- (34) *Arbeidsretten* er kommet til at saksøker får medhold i påstandene og vil bemerke:
- (35) Spørsmålet i saken er om retten til å velge tillitsvalgte etter parallellavtalen § 6-1 begrenses når det gjelder flere hovedavtaler for virksomheten. Bakgrunnen for problemstillingen er at det i Virke gjelder hovedavtaler på sammenslutningsnivå og forbundsnivå. Virke gjør i korte trekk gjeldende at forbundene som følger parallellavtalen samlet sett ikke skal ha større antall tillitsvalgte enn det som følger av hovedavtalene med LO og YS. Det er særlig anført at det er en felles partsforutsetning at § 6-1 må forstås slik at retten til å velge tillitsvalgte etter parallellavtalen begrenses i tilfeller hvor det også gjelder hovedavtale på sammenslutningsnivå.
- (36) Etter parallellavtalen § 6-1 nr. 2 har NSF rett til å velge én tillitsvalgt i «hver virksomhet som har inntil 25 organiserte arbeidstakere i forbundet». Antall tillitsvalgte øker deretter opp til rett til å velge 10 tillitsvalgte i virksomheter med mer enn 750 organiserte arbeidstakere. Bestemmelsen er utformet etter mønster av bestemmelsene om valg av tillitsvalgte inntatt i Virkes hovedavtaler med LO og YS, men er ikke identisk med dem.

De sentrale forskjellene er knyttet til antall tillitsvalgte og beregningsgrunnlaget. Hovedavtalene med LO og YS gir rett til å velge én tillitsvalgt mer enn det som følger av tabellen i parallellavtalen. De begynner med rett til å velge 2 tillitsvalgte for virksomheter med inntil 25 arbeidstakere og ender opp med inntil 11 tillitsvalgte i virksomheter med mer enn 750 arbeidstakere. Beregningsgrunnlaget i hovedavtalene med LO og YS er antallet arbeidstakere i virksomheten, med unntak for arbeidstakere som er medlemmer i andre organisasjoner. Uorganiserte arbeidstakere regnes derfor med ved beregningen av antall tillitsvalgte etter hovedavtalene, mens beregningen etter parallellavtalen skal være antall «arbeidstakere i forbundet», det vil si antall medlemmer. Parallellavtalen § 6-1 har ingen bestemmelser som begrenser retten til å velge tillitsvalgte dersom virksomheten er bundet av flere hovedavtaler.

- (37) Den første parallellavtalen ble inngått for tariffperioden 1. mai 2000 til 31. mai 2002. I protokoll av 4. november 2000 ble det inntatt slik merknad:

«Flere hovedavtaler i samme virksomhet

I virksomheter hvor det er inngått hovedavtale med sammenslutninger, er det enighet om at enkeltorganisasjoner som har inngått hovedavtaler samlet ikke kan ha større tillitsvalgtrepresentasjon i saker hvor den ellers er begrenset.»

- (38) Protokolltilførselen er videreført uten endringer i senere tariffrevisjoner, senest 10. desember 2013. Retten til tillitsvalgtrepresentasjon begrenses «i saker hvor den ellers er begrenset». Ordlyden medfører ingen generell begrensning av retten til tillitsvalgtrepresentasjon etter parallellavtalen, men viser til de begrensninger som måtte følge av andre bestemmelser. Slik § 6-1 og protokolltilførselen er utformet, taler den klart for NSF's tolkning.
- (39) Spørsmålet er om det ut fra forhandlingene om opprettelse av hovedavtale for det tidligere APO-området er sannsynliggjort en felles forståelse mellom Virke og NSF om at retten til å velge tillitsvalgte etter parallellavtalen begrenses i tilfeller hvor det også gjelder hovedavtale på sammenslutningsnivå.
- (40) Innledningsvis bemerkes at fusjonen av APO-området inn i tariffsystemet til Virke reiste en rekke tariffrettslige spørsmål. Som nevnt foran var overenskomstrevisjoner i APO-området i alminnelighet knyttet opp mot oppgjørene i kommunal sektor. Fusjonen ble gjennomført midt i tariffperioden 1998–2000, men mellomoppgjør ble gjennomført i samsvar med mellomoppgjørbestemmelsene i APO-overenskomstene. Partene ble 17. september 1999 enige om å forlenge hovedavtalene i APO-området til 31. desember 2000. I protokoll 13. april 2000 ble partene enige om at det var hovedavtalene for APO-

området som skulle legges til grunn for tariffoppgjøret i 2000, og at et partssammensatt utvalg skulle «forberede og legge grunnlaget for» diskusjonen og forhandlingene om ny avtalestruktur. Strukturutvalget skulle se på «struktur, nivå og partsforhold for fremtidige tariffavtaler innen de tidligere Apo-områdene, samt vurdere og eventuelt komme med forslag til inndeling i tariffområder».

- (41) I internt notat 19. september 2000 til strukturutvalget redegjøres det for vesentlige forskjeller mellom hovedavtalene i Virke- og APO-områdene. En grunnleggende forskjell var at hovedavtalene i Virke var på sammenslutningsnivå med LO og YS, men med et unntak for NITO. Hovedavtalene i APO-områdene hadde partsforholdet hos «primærorganisasjonene», det vil si på forbundsnivå. Det enkelte forbundet hadde en selvstendig rett til å velge tillitsvalgte. Tillitsvalgtrepresentasjonen i APO-området kunne derfor være sammensatt. I notatet uttales det om hvordan denne problemstillingen var regulert i APO-avtalene:

«En konsekvens av at flere arbeidstakerorganisasjoner som hovedregel er engasjert i Apo-virkksomhetene er den særlige valgregel – forholdstallsprinsippet – som gir retningslinjer for hvordan flere organisasjoner skal kunne fungere sammen.»

- (42) Henvisningen til forholdstallsprinsippet er til en bestemmelse i hovedavtalene i APO-området punkt 3.16 om representasjonsrett ut fra vekting av antall medlemmer i virksomheten. Bestemmelsen hadde slik utforming:

«Forholdstallsprinsippet bygger på avtalt vekting av reelt antall medlemmer som grunnlag for representasjonsrett. Der forholdstallsprinsippet er avtalt i Hovedavtalen ...»

- (43) Forholdstallsprinsippet var ikke et generelt vilkår for å velge tillitsvalgte, men fikk anvendelse dersom det var avtalt at representasjon skulle følge dette prinsippet. Forholdstallsprinsippet var blant annet gjort gjeldende for arbeidsmiljøutvalg. Etter APO-hovedavtalene punkt 6.10 skulle arbeidsmiljøutvalg ha mellom 6 og 10 medlemmer, og like mange medlemmer fra arbeidstaker- og arbeidsgiversiden. Arbeidstakernes representanter skulle bestå av verneombud eller hovedverneombud, samt øvrige representanter fra arbeidstakersiden utpekt etter forholdstallsprinsippet.
- (44) Strukturutvalget avga innstilling 12. oktober 2000. Utvalget foreslo at det ble opprettet nye overenskomster for barnehager og for private høyskoler. For øvrig var utgangspunktet at hver av partene kunne fremme krav om overføring til en av Virkes eksisterende overenskomster. Arbeidstakersiden mente at overføring måtte bygge på enighet mellom

partene, og at spørsmålet om valg av overenskomst ikke kunne avgjøres av tvistenemnda. I den sammenheng uttales det i innstillingen:

«Det er et vilkår for å kreve en slik overføring at partene har inngått hovedavtale. De arbeidstakerorganisasjoner som er medlem av LO og YS har allerede hovedavtale. For de arbeidstakerorganisasjoner som i dag ikke har en hovedavtale innenfor det eksisterende HSH-området, skal det inngås en avtale som ikke er konkurransevridende i forhold til ovennevnte hovedavtale.»

- (45) I protokoll 20. oktober 2000 var partene enige om å ta utgangspunkt i innstillingen fra strukturutvalget, og å føre forhandlinger på grunnlag av denne. Virke har anført at merknaden i innstillingen om at det ikke skulle inngås avtaler som ville være konkurransevridende og enigheten om å ta utgangspunkt i innstillingen, uttrykker en forutsetning om at parallellavtalene ikke skal gi forbundene større tillitsvalgtrepresentasjon enn det som følger av hovedavtalene på sammenslutningsnivå. Arbeidsretten kan ikke se at merknaden uttrykker en bindende forutsetning for parallellavtalene. Strukturutvalgets rapport gjelder innretningen på både hovedavtaler og overenskomster. Assisterende forhandlingssjef i NSF, Kari Tangen, og tidligere forhandlingssjef i APO, Ivar Jørgensen, har forklart at diskusjonen om konkurransevridende avtaler gjaldt forbundenes direkteavtaler med uorganiserte virksomheter. Virksomheter i APO kunne ha bestemmelser om tjenestepensjon etter mønster av det som gjaldt i offentlig sektor som ikke hadde et motstykke i tariffregulering i privat sektor. Det var derfor viktig å sikre at tariffavtaler med uorganiserte virksomheter ikke hadde avvikende bestemmelser. Den opprinnelige protokollen til parallellavtalen hadde en tilføyelse om konkurransevridende avtaler, men denne tilføyelsen er utelatt i senere tariffoppgjør. Det kan derfor ikke legges til grunn at merknaden om konkurransevridende avtaler også retter seg mot bestemmelsene om tillitsvalgtordningen.
- (46) Virkes utgangspunkt i forhandlingene var at hovedavtaler skulle inngås på sammenslutningsnivå. Dette var hovedavtalestrukturen i Virke, men med et særskilt unntak. I internt notat 17. oktober 2000 til Ivar Jørgensen uttales det:

«1. Hovedavtale på sammenslutningsnivå

Vårt utgangspunkt er at vi ønsker en hovedavtale på hovedsammenslutningsnivå. Hvis vi får til dette er vi villige til å gi dem lik avtale som LO/YS.

2. Hovedavtale på forbundsnivå

Vi har skjönt at hovedavtaler på sammenslutningsnivå kan bli vanskelig å få til. Hvis vi ikke klarer å få til en hovedavtale på sammenslutningsnivå, vil vi tilby en 'hovedavtale light'

Dette vil si en hovedavtale som ikke inneholder alle de rettigheter som LO/YS har. Et utgangspunkt kan være Nitos hovedavtale som er vesentlig forenklet i forhold til LO/YS.

Hovedgrunnen til at vi ønsker denne løsningen er at det vil være urimelig at disse forbundene

skal ha krav på flere tillitsvalgte enn LO/YS til sammen. Vi mener det er viktig å minske antallet tillitsvalgte for de små forbundene.

Hvis enkeltforbundene skal få like tillitsmannsrettigheter som LO/YS i sin avtale må de i hvert fall være villige til å inngå denne bestemmelsen på sammenslutningsnivå. Hvis vi ikke får dette til må vi gi dem 'dårligere' tillitsmannsrettigheter. ...»

- (47) Notatet nevner Hovedavtalen mellom Virke og NITO som et mulig utgangspunkt for hovedavtalene på forbundsnivå. NITO-avtalen hadde ikke en tabell tilsvarende hovedavtalene med LO og YS, men ga NITO rett til å velge inntil 3 tillitsvalgte i virksomheten
- (48) NSF's krav datert 27. oktober 2000 kl 0900 gikk ut på videreføring av de forbundsvisse hovedavtaler som gjaldt i APO-området. Forbundet tok forbehold om rett til å forhandle frem ny hovedavtale med Virke «på fritt grunnlag». De øvrige organisasjonene fremmet tilsvarende krav til hovedavtaleregulering.
- (49) I Virkes forslag til regulering fremlagt samtidig med NSF's krav, er det ingen merknader om tillitsvalgtordningen. I utkastet til avtale, utformet som et forslag til Norsk lærerlag, hadde bestemmelsen om tillitsvalgte slik utforming:

«1. Ved hver bedrift skal det velges tillitsvalgte for de organiserte arbeidstakere hvis bedriften eller arbeidstakerne forlanger det.

2. Ved hver bedrift som har inntil 25 organiserte arbeidstakere i Norsk Lærerlag, kan det velges 1 tillitsvalgt.

Ved bedrifter som har:

Fra	26–50	organiserte arbeidstakere	2	tillitsvalgte
"	51–150	"	3	"
"	151–300	"	4	"
"	301–500	"	6	"
"	501– 750	"	8	"
Over	750	"	10	"

Det er adgang til å velge flere tillitsvalgte enn nevnt ovenfor hvis det inngås skriftlig avtale herom mellom bedriften og personalet ved dets tillitsvalgte.

Dersom Norsk Lærerlag kun har et medlem ansatt i bedriften, skal valg av tillitsvalgt skje i samarbeid med andre frittstående organisasjoner ved bedriften.»

- (50) Utkastet tok utgangspunkt i bestemmelsene i hovedavtalene med LO og YS, men ga ikke de samme rettighetene.. Antallet tillitsvalgte var lavere enn det som gjaldt for LO og YS. Beregningsregelen var også ulik. Retten til tillitsvalgte skulle fastsettes ut fra antall medlemmer forbundet hadde i virksomheten, med en særbestemmelse for tilfeller hvor forbundet bare hadde ett medlem i virksomheten. Reguleringen i hovedavtalene med LO

og YS var gunstig dersom forbundet hadde mange medlemmer i virksomheten. I NSF's interne notat med merknader til utkastet fra Virke uttales det:

«• Avtalen skal ikke omhandle spørsmål som berører begrepet hovedorganisasjon. Partsforholdet er i alle henseende mellom HSH og det enkelte FORBUND.

• Antall tillitsvalgte må ivaretas slik det praktiseres i dag (i Apo), det må kunne avtales hvor mange tillitsvalgte FORBUNDET kan ha, minimum 1–3. Ut over dette kan det lokalt avtales flere tillitsvalgte, det må tas hensyn til virksomhetens størrelse og særegne forhold.»

- (51) I tilbakemelding til Virke 1. november 2000 fremmet NSF krav om at ordningen med koordinerende tillitsvalgte skulle opprettholdes. Dette var en tillitsvalgtordning som hadde sammenheng med strukturen for tariffrevisjoner i APO-området. På grunn av overgangen til større grad av lokale forhandlinger ved overføringen til Virke, mente Virke at ordningen med koordinerende tillitsvalgt var unødvendig. Det interne notatet viser imidlertid at NSF var opptatt av å sikre tillitsvalgtrepresentasjon i den enkelte virksomhet. I håndskrevne notater fra forhandlingsmøte mellom NSF og Virke 1. november 2000, ført i pennen av Anne Lise Wien i NSF står det:

«HA (nye områder) HSH: LO+YSbasert avtale
AF+A: (NITO) forbundsvise avtaler
Lærerlaget : som oss

Problemer: TVordningen – antall TV (HSH ønsker ikke enkeltmedlemsTV – fri m lønn? Ikke forhandle for seg selv»

- (52) Notatet indikerer at diskusjonen dreide seg om hvorvidt hovedavtaler skulle inngås med sammenslutninger eller de enkelte forbundene, og om retten til å velge tillitsvalgt («TVordningen») når forbundet bare hadde ett medlem i virksomheten («enkelmedlemsTV»). Beregningsgrunnlaget synes ikke å ha blitt drøftet ut over dette.
- (53) I Virkes tilbud om hovedavtale fremlagt 1. november 2000 kl 1551, skulle forbund ha rett til å velge 1 tillitsvalgt «dersom forbundet organiserer mer enn en arbeidstaker ved virksomheten». I forbundenes krav fremlagt 2. november 2000 kl 0900 var bestemmelsen omformulert, slik at forbundene generelt skulle ha rett til å velge minst 1 tillitsvalgt.
- (54) I Virkes tilbud 2. november 2000 kl 1835 fikk bestemmelsen om tillitsvalgte den utforming som er gjeldende avtaletekst. I protokoll 4. november 2000 var partene enige om å opprette likelydende avtaler mellom Virke og arbeidstakerorganisasjoner som var tilsluttet andre sammenslutninger enn LO og YS. Det ble også inntatt en protokolltilførsel om at enkeltorganisasjoner ikke skulle ha større rett til tillitsvalgtrepresentasjon «i saker hvor den ellers er begrenset». Protokolltilførselen var utformet av Ivar Jørgensen. Kari Tangen har

forklart at NSF reiste spørsmål om hva som lå i henvisningen til «saker» hvor representasjonen var begrenset. Ivar Jørgensen skal da ha uttalt at dette for eksempel gjaldt for opprettelse av utvalg i forbindelse med omorganiseringsprosesser, hvor hver hovedorganisasjon kunne stille med en representant. Ivar Jørgensen har som vitne forklart at bakgrunnen for tilføyelsen var hovedavtalens bestemmelser om representasjon; når hovedavtalen legger opp til begrensning av representasjonen, skal forbundene ikke ha større representasjon enn hovedorganisasjonene.

- (55) Etter Arbeidsrettens vurdering er det ut fra ordlyden i protokolltilførselen og parts- og vitneforklaringene sannsynliggjort at det ikke ble protokollert en alminnelig begrensning i retten til valg av tillitsvalgte etter parallellavtalen § 6-1. Det må være tale om saker hvor det er bestemt at slike begrensninger skal gjelde, for eksempel ved opprettelse av representative utvalg. Begrensningen til «saker hvor den ellers er begrenset» var ment å ha reell betydning. Denne forståelsen av protokolltilførselen har også støtte i den reguleringen som gjaldt i APO-området. Jørgensen har forklart at forholdstallsregelen i APO-hovedavtalene ikke hadde noe motstykke i hovedavtalene for privat sektor. Forholdstallsregelen var ment å gjelde de særlige spørsmål som kunne oppstå for hovedavtaler som blir inngått på forbundsnivå. Forholdstallsregelen var på den andre siden ingen generell begrensning av retten til å velge tillitsvalgte, jf. avsnitt 42 og 43 foran. Protokolltilførselen kan på ingen måte tas til inntekt for at den var ment å ha en helt annen rekkevidde enn forholdstallsregelen i APO-området. Tvertom tyder ordlyden på at den ikke skulle gis en slik generell rekkevidde. Det kan ut fra parts- og vitneforklaringene ikke legges til grunn at en slik videre forståelse ble formidlet på en utvetydig måte til forbundene. Når utformingen av parallellavtalen ikke er identisk med det som gjelder for LO og YS, er det ikke sannsynliggjort en felles partsforståelse om at tillitsvalgtrepresentasjonen, hvor det gjelder flere hovedavtaler for virksomheten, begrenses ut over det som følger av ordlyden i protokolltilførselen.
- (56) I forhandlingene om opprettelse av parallellavtalen hadde partene ulike utgangspunkt. NSF fikk gjennomslag for kravet om forbundsvis avtale hvor ett medlem i virksomheten gir rett til å velge tillitsvalgt. Virke har fått gjennomslag for endringer ved at tillitsvalgtrepresentasjonen tallmessig er begrenset, og med et mer begrenset beregningsgrunnlag. Parallellavtalen § 6-1 og protokolltilførselen er uttrykk for et kompromiss. Virke hadde ut fra drøftelsene mellom partene, de krav og tilbud som ble utvekslet og utformingen av bestemmelsene, ikke rimelig grunn til å tro at NSF var

innforstått med at protokolltilførselen skulle uttrykke en annen og mer vidtrekkende begrensning av tillitsvalgtrepresentasjonen.

- (57) Arbeidsretten bemerker at det heller ikke er tilstrekkelige holdepunkter i etterfølgende forhold for Virkes tolkning. Protokolltilførselen har ikke vært særskilt drøftet i senere tariffrevisjoner. Virke varslet i tariffrevisjonen i 2005 at det ville bli fremmet krav om opprettelse av hovedavtaler på sammenslutningsnivå, men kravet førte ikke frem. NSF har vist til en protokoll fra 2. februar 2010 mellom Virke og Norges farmaceutiske forening i forbindelse med at foreningen gikk over fra en hovedavtale basert på hovedavtalen med YS til parallellavtalen. I protokollen om valg av hovedavtale heter det:

«Overgang til parallellavtalen vil i første rekke innebære en forenkling sammenlignet med tidligere avtale, og er ikke ment å innebære svekkede samarbeidsordninger i forhold til gjeldende ordning.»

- (58) Protokolltilførselen indikerer at Virke ikke la til grunn at protokolltilførselen var ment som en generell begrensning i retten til å velge tillitsvalgte.
- (59) Både NSF og Virke har vist til presentasjoner holdt på fellesopplæringer i 2001/2002 og i 2011. På fellesopplæringer deltar det representanter fra både Virke, LO, YS og forbundene. I presentasjonen fra 2001/2002 er det henvisninger til bestemmelsene om antall tillitsvalgte, og det uttales at antallet tillitsvalgte øker med antall ansatte. Protokolltilførselen er ikke omtalt i presentasjonsmaterialet. I presentasjonen fra 2011 er formuleringen fra protokolltilførselen gjengitt, og det vises til «likebehandling mellom hovedavtalene inngått med LO/YS (sammenslutning) og parallellavtalen». Presentasjonen i seg selv gir ikke uttrykk for en endret tolkning. Hva som har blitt uttalt under presentasjonen gir ikke grunnlag for en annen tolkning.
- (60) Parallellavtalen § 6-1 nr. 2 sammenholdt med protokolltilførselen av 10. desember 2013, må da forstås slik at retten til å velge tillitsvalgt også gjelder når en virksomhet er bundet av flere hovedavtaler, med mindre det er tale om saker hvor representasjonen er begrenset. Denne begrensningen er ikke aktuell i de tilfellene som er bakgrunnen for tolkningstvisten. NSF må derfor få medhold i påstandene.
- (61) Dommen er enstemmig.

SLUTNING

1. Hovedavtalen mellom Norsk sykepleierforbund og Hovedorganisasjonen Virke for tariffperioden 2014–2017 § 6-1 nr. 2 er slik å forstå at Norsk sykepleierforbund har rett til å velge tre tillitsvalgte der Norsk sykepleierforbund har mellom 51 og 150 medlemmer.

2. Hovedavtalen mellom Norsk sykepleierforbund og Hovedorganisasjonen Virke for tariffperioden 2014–2017 § 6-1 nr. 2 er slik å forstå at Norsk sykepleierforbund har rett til å velge én tillitsvalgt der Norsk sykepleierforbund har inntil 25 medlemmer.

Tron Løkken Sundet
(sign.)

Georg Fredrik Rieber-Mohn
(sign.)

Karin M. Bruzelius
(sign.)

Gerd Torkildson
(sign.)

Frode Christensen
(sign.)

Anne Merete Bull
(sign.)

Marianne Vernan
(sign.)

Rett utskrift bekreftes: